

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC HỌC PHẦN “ĐƯỜNG LỐI QUÂN SỰ CỦA ĐẢNG” Ở BỘ MÔN GIÁO DỤC THỂ CHẤT - GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG AN NINH TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ NGHỆ AN

THÁI VĂN HỘI*

Ngày nhận bài: 22/11/2016; ngày sửa chữa: 09/12/2016; ngày duyệt đăng: 16/12/2016.

Abstract: Innovating teaching methods to improve the quality of education is an urgent task of the education. In this article, the author proposes methods to teach module “Military policies of the Vietnamese Communist Party” in subject Physical education - Education of defense and security in Nghe An University of Economics.

Keywords: Innovating methods of teaching, education of defense.

Phương pháp dạy học (PPDH) môn *Giáo dục quốc phòng - an ninh* cũng như PPDH bất cứ môn học nào đều bao hàm sự kế thừa những giá trị của “cái cũ” trên cơ sở có phê phán, chọn lọc. Đổi mới PPDH môn *Giáo dục quốc phòng - an ninh* nói chung và đổi mới PPDH học phần “Đường lối quân sự của Đảng” ở bộ môn *Giáo dục thể chất - Giáo dục quốc phòng an ninh* (GDTC-GDQPAN) là cần thiết, không nằm ngoài xu thế đổi mới chung của ngành GD-ĐT, tạo ra bước chuyển cơ bản về chất lượng dạy và học trong giai đoạn hiện nay.

1. Thực trạng và yêu cầu đổi mới PPDH học phần “Đường lối quân sự của Đảng” ở bộ môn GDTC-GDQPAN, Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

1.1. Thực trạng. Ở bộ môn *GDTC-GDQPAN*, Trường Đại học Kinh tế Nghệ An, đa số giảng viên (GV) lâu nay thường giảng theo phương pháp (PP) truyền thống, GV thuyết trình, độc thoại theo những quan điểm có tính chất cố định trong giáo trình. Với PP này, dường như GV đã bao biện làm thay công việc học tập của sinh viên (SV); SV thụ động ngồi nghe theo sự dẫn dắt của GV, không phát triển được ngôn ngữ diễn đạt, thiếu sự năng động, tích cực sáng tạo.

Việc kết hợp các PP trong giảng dạy của GV chưa nhiều; nếu có thì chỉ kết hợp một vài PP (như phát vấn, đối thoại). Nội dung bài giảng còn đơn giản chưa được chuẩn bị kỹ; các nội dung đối thoại hay phát vấn còn đơn điệu. Đặc biệt, SV có rất ít quỹ thời gian để nghiên cứu giáo trình, tài liệu nên khi phát vấn, đối thoại họ không giải quyết được vấn đề trọng tâm mà GV đặt ra. Vì vậy, phát vấn đối thoại cũng chỉ mang tính hình thức.

Trong quá trình giảng, GV chưa thường xuyên kết hợp được lí luận với thực tiễn, chưa lấy được nhiều ví dụ thực tiễn để chứng minh cho những quan điểm, luận điểm vừa mang tính lí luận vừa có ý nghĩa thực tiễn. Học phần “Đường lối quân sự của Đảng” có nhiều quan điểm của mang tính lí luận cao, nếu liên hệ thực tiễn chưa đầy đủ sẽ khiến bài giảng thiếu tính thuyết phục.

Đối với SV, do PPDH của GV chủ yếu là “độc giảng” nên họ chỉ thụ động nghe và tiếp nhận thông tin, không phải tư duy... Vì vậy, với những SV lười học thì đây là cơ hội để họ làm việc riêng, không tập trung vào bài giảng, làm ảnh hưởng đến việc dạy và học. Phần lớn SV chỉ chờ lúc có đề cương ôn tập mới học để trả nợ môn. Vì vậy, về thực chất họ có thể học thuộc lòng một số nội dung để thi theo hình thức thi trắc nghiệm nhưng nhiều SV không hiểu được bản chất của vấn đề. Bên cạnh đó, năng lực về tâm lí và sự phạm của GV còn hạn chế, do đó chưa quan tâm nhiều đến đối tượng học. Điều đó có ảnh hưởng đến PPDH và việc tiếp nhận kiến thức của SV, đặc biệt là SV năm thứ nhất.

Cơ sở vật chất phục vụ cho việc dạy và học của GV và SV còn thiếu thốn, bất cập. Hiện tại, giáo trình môn *Giáo dục quốc phòng - an ninh* đã được xuất bản và tái bản lần thứ nhất với số lượng tương đối lớn. Mặc dù vậy, ở bộ môn *GDTC-GDQPAN* Trường Đại học Kinh tế Nghệ An vẫn chưa đủ cho mỗi SV, học viên có một cuốn giáo trình phục vụ cho học tập và ôn tập. Sách xuất bản và tái bản có nội dung không thống nhất. Phương tiện nghe, nhìn trong quá trình dạy học

* Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

hầu như chỉ có bảng và phấn. Việc bố trí phòng học chưa hợp lí (có phòng học quá rộng, có phòng học quá hẹp, bàn ghế của SV và GV còn thiếu, chưa đồng bộ). Trang thiết bị phục vụ cho dạy học và ứng dụng công nghệ tin học chưa được trang bị. Trong điều kiện đó, bộ môn và GV đã tìm cách khắc phục khó khăn, nhưng không thể kéo dài mãi tình trạng chờ đợi. Những bất cập này phần nào hạn chế đến việc chủ động đổi mới PPDH, hạn chế đến chất lượng dạy của GV, học của SV, đặc biệt là những bài cần phải kết hợp giữa PP thuyết trình và mô hình hoá.

1.2. Yêu cầu phải đổi mới PPDH. Nền giáo dục nước ta chưa đáp ứng được những đòi hỏi ngày càng cao về nguồn nhân lực trí tuệ của con người Việt Nam thời đại mới, trước yêu cầu phát triển của đất nước cũng như yêu cầu cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho sự nghiệp CNH, HĐH đất nước góp phần thực hiện nhiệm vụ chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc cũng như những tác động mạnh mẽ của cuộc cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại,... thì việc đổi mới PPDH các môn học nói chung trong đó có đổi mới PPDH môn *Giáo dục quốc phòng - an ninh* là cần thiết và phù hợp với yêu cầu chung trong giai đoạn hiện nay.

2. Nội dung cơ bản về đổi mới PPDH học phần “Đường lối quân sự của Đảng” ở bộ môn GDTC-GDQPAN, Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

2.1. Tăng cường giáo dục cho SV nhận thức về mục tiêu môn học. Trước hết, đổi mới PPDH phải đi đôi với việc tăng cường giáo dục cho SV nhận thức sâu sắc về mục tiêu môn học bởi vì mục tiêu là yếu tố đầu tiên quy định toàn bộ quá trình giảng dạy, kể cả nội dung, PP, phương tiện, người dạy, người học, đảm bảo chất lượng dạy và học.

Mục tiêu giảng dạy học phần “Đường lối quân sự của Đảng” không chỉ dừng ở việc trang bị những kiến thức mang tính lí luận mà quan trọng hơn là tạo ra sự chuyển biến; tức là sự chuyển hoá kiến thức thành năng lực, nhân cách và phẩm chất cá nhân người học, trung thành với lí tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Dựa vào chức năng nhiệm vụ, mục đích yêu cầu của môn học, GV xác định mục tiêu giảng dạy cụ thể đối với từng bài, từng phần. Đối với học phần “Đường lối quân sự của Đảng”, trên cơ sở mục tiêu chung, có thể nhấn mạnh đối với SV học học phần này là để góp phần xác lập thế giới quan, PP luận duy vật biện chứng làm cơ sở cho việc nhìn nhận, định hướng và hành động đúng đắn theo quan điểm của chủ nghĩa Mác -

Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và những quan điểm của Đảng ta về tư tưởng quân sự, về xây dựng lực lượng vũ trang, về chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc, về kết hợp phát triển kinh tế - xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh,... cho SV trong giai đoạn hiện nay.

Học phần “Đường lối quân sự của Đảng” góp phần nâng cao năng lực tư duy sáng tạo, không ngừng tu dưỡng, rèn luyện, tích cực học tập, nâng cao năng lực chuyên môn của SV. Đặc biệt là SV xác định trách nhiệm, thái độ đúng trong học tập môn học, tích cực tham gia xây dựng, góp phần củng cố nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân ngay khi đang học tập, rèn luyện tại trường và sau khi ra trường. Học phần cũng góp phần nâng cao năng lực và bản lĩnh chính trị, xây dựng niềm tin vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, vào công cuộc đổi mới đất nước, phát huy truyền thống dân tộc, truyền thống cách mạng, củng cố niềm tin vào con đường mà Đảng và Bác Hồ đã lựa chọn, sẵn sàng nhận mọi nhiệm vụ được giao.

Để mục tiêu biến thành hiện thực đòi hỏi phải được quán triệt vào từng bài giảng, thể hiện ở nội dung, PPDH của GV sao cho phù hợp với bài giảng, đối tượng giảng dạy. Từ nhận thức về mục tiêu mà mỗi SV cần cố gắng trong học tập để thực hiện mục tiêu đó.

2.2. Một số giải pháp về đổi mới PPDH học phần “Đường lối quân sự của Đảng” ở bộ môn GDTC-GDQPAN, Trường Đại học Kinh tế Nghệ An. PPDH “Đường lối quân sự của Đảng” là những nguyên tắc mà GV sử dụng trong giảng dạy để đem lại cho người học tri thức, niềm tin vào đường lối của Đảng, tin vào chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, biết vận dụng những tri thức ấy vào cuộc sống. Chính vì vậy, trong giảng dạy, dù GV sử dụng PP nào hay sử dụng loại kiến thức nào đi chăng nữa cũng phải làm cho người học hiểu và thấy được tính khoa học, tính cách mạng và tính đúng đắn của các quan điểm đó qua từng nội dung, từng bài giảng mà mình có trách nhiệm truyền đạt cho SV.

Nhìn chung ở bộ môn, thời gian qua, PPDH học phần I “Đường lối quân sự của Đảng” không có sự biến đổi lớn. GV thường dạy theo PP thuyết trình, có kết hợp một phần PP đối thoại, phát vấn... Dù lựa chọn PP nào để giảng dạy, GV cũng phải căn cứ vào các yếu tố như: trình độ, điều kiện học tập của người học, môi trường học, lượng thời gian lên lớp, thời gian tự học, điều kiện phương tiện, trang thiết bị phục vụ cho công tác giảng dạy và học tập. Trong

đó, sự lựa chọn PP trước hết phải dựa trên đặc điểm của môn học và nội dung cụ thể của từng bài, từng chuyên đề. Theo chúng tôi, giảng dạy học phần I và học phần II trong chương trình *Giáo dục quốc phòng - an ninh* vẫn cần sử dụng cả hai PP thuyết trình và đối thoại làm PP cốt lõi.

- Về PP thuyết trình: giảng dạy học phần “Đường lối quân sự của Đảng” là giảng lý luận. Chính đặc điểm tính lý luận của môn học nên GV vẫn phải sử dụng PP truyền thống là thuyết trình để giúp SV nắm bắt kiến thức một cách hệ thống, hoàn chỉnh, nhất là những vấn đề lý luận khó. Trong quá trình giảng dạy có sự kết hợp giữa thuyết trình với PP tích cực khác như sử dụng phương tiện máy chiếu...

Để phát huy được PP thuyết trình hoặc kết hợp thuyết trình với PP đối thoại, phát vấn vào trong một bài học, GV cần có sự chuẩn bị kỹ bài giảng, bài giảng phải có tính sáng tạo, phải có ví dụ (những ví dụ lấy từ cuộc sống, từ truyền thống, kinh nghiệm của cha ông, từ các kênh thông tin như tài liệu, bài viết, báo chí, đài phát thanh, truyền hình) để minh họa cho những quan điểm về đường lối quân sự của Đảng. Bài giảng phải có sự phong phú về thông tin và GV phải có nghệ thuật xử lý một cách đúng đắn. Thông tin phải có tác dụng làm rõ các nội dung phần học, bài học về đường lối quân sự của Đảng, quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Những lĩnh vực thông tin phục vụ cho một bài giảng phần “Đường lối quân sự của Đảng” bao gồm những tri thức về khoa học xã hội nhân văn, khoa học về quân sự, chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh.

Để thực hiện PP thuyết trình, GV cần phải đặt vấn đề gọn rõ. Khi giải quyết vấn đề, GV phải đóng vai trò người bảo vệ chân lý, chứng minh rõ ràng, có logic chặt chẽ để đạt hiệu quả, phải gây được sự chú ý, hứng thú cho SV. Mặt khác, vấn đề sử dụng ngôn ngữ, âm thanh và phong cách của người dạy là hết sức quan trọng. GV phải sử dụng ngôn ngữ mang tính phổ thông để người học dễ tiếp thu; về âm thanh phải chuẩn, rõ chữ, rõ lời, tốc độ hợp lý. Phong cách là khâu cuối cùng chuyển tải thông tin đến với SV. Vì vậy, GV thuyết trình phải tự tin, chủ động, từ tự tin và chủ động mới có thể sáng tạo. Để đạt được điều đó đòi hỏi GV phải thuộc giáo án và làm chủ thông tin, biến tất cả những cái đã đọc, đã nghiên cứu thành cái của mình.

Đối tượng học môn *Giáo dục quốc phòng - an ninh* là SV năm thứ nhất, do đó trình độ tư duy, đặc biệt là khả năng tư duy lý luận của họ chưa đạt đến mức độ tối ưu nên khả năng nhận thức còn hạn chế.

Để góp phần nâng cao chất lượng dạy học, ngoài PP thuyết trình GV cần phải kết hợp với PP khác một cách linh hoạt trong quá trình chuyển tải nội dung bài giảng.

- Về PP đối thoại: Mặc dù khẳng định thuyết trình là PP cốt lõi nhưng trong giảng dạy GV không nên làm hộ SV bằng cách thuyết trình toàn bộ nội dung bài học để SV chỉ biết ngồi nghe một cách thụ động. GV phải tăng cường kết hợp PP thuyết trình với đối thoại; phối hợp đối thoại giữa thầy và trò, trò và trò, để tạo cơ hội cho SV tranh luận với thầy, với bạn, giải quyết tình huống do thầy, do bạn đặt ra nhằm phát huy được tính độc lập, tính chủ động hơn trong học tập, trong tư duy của SV, tạo cho SV có cơ hội phát huy sức sáng tạo của mình. Qua việc thực hiện PP đối thoại, GV có thể nắm được khả năng tiếp thu phần học, bài học của SV và có biện pháp điều chỉnh hoạt động giảng dạy cho phù hợp. Thực tế giảng dạy học phần “Đường lối quân sự của Đảng” thời gian qua cho thấy, khi GV kết hợp được PP đối thoại với PP thuyết trình sẽ có tác động tích cực, thúc đẩy SV hăng say tìm tòi suy nghĩ, tạo cho SV phong thái tự tin, cởi mở trong quá trình trao đổi, tranh luận, dù là thầy hay bạn.

Tuy nhiên, để kết hợp PP đối thoại có hiệu quả, GV và SV phải có thời gian nghiên cứu và phải chuẩn bị chu đáo từ soạn giáo án, bổ sung giáo án, đọc giáo trình tài liệu và chuẩn bị các vấn đề đối thoại giữa thầy và trò.

Về phía GV, qua từng nội dung bài giảng, nên chuẩn bị những vấn đề đối thoại có liên quan đến kiến thức của bài. Trong khi soạn giáo án, GV cần kết hợp nội dung trong giáo trình với việc chuẩn bị trước những câu hỏi trong bài. Trong quá trình giảng, GV đưa ra câu hỏi hoặc vấn đề và gợi ý cho SV trả lời chất vấn, tranh luận; sau đó, GV định hướng cho SV để đối thoại đi đúng trọng tâm. Như vậy, khi thực hiện PP đối thoại kết hợp PP thuyết trình, GV đóng vai trò người đạo diễn thu hút, thôi thúc SV suy nghĩ, tranh luận theo hướng của người dạy. Cuối cùng, GV là người kết luận và đưa ra đáp án đúng cho vấn đề đối thoại.

Để làm được điều đó, theo chúng tôi, GV phải có bản lĩnh chính trị, có sự hiểu biết không chỉ kiến thức của môn học mà còn phải có sự hiểu biết một cách phong phú về các kiến thức khoa học khác; không chỉ đưa ra được những vấn đề có tính chất lý luận mà còn vận dụng vào thực tiễn để củng cố kiến thức, niềm tin cho SV.

(Xem tiếp trang 222)

thiếu tích cực khi tham gia các lớp BD; học và thi nâng chuẩn, các chứng chỉ theo Khung tham chiếu châu Âu với hình thức đối phó, thiếu nghiêm túc và thực chất...

Trong quản lí, chưa xác định được cách tiếp cận cụ thể để quản lí ĐT, BD GV; hiệu quả, hiệu lực quản lí chưa cao: việc chuyển GV hàng năm tạo ra áp lực không cần thiết đối với GV, gây tâm lí hoang mang nên GV không chuyên tâm; số lượng GV chưa đạt chuẩn năng lực còn quá cao, phải sử dụng GV cận chuẩn tham gia giảng dạy; mô hình BD GV cốt cán cấp sở, phòng chưa hiệu quả nên việc triển khai tại cơ sở chưa đạt yêu cầu đề ra; thiếu sự quản lí và hỗ trợ chất lượng GV sau khi được BD nên dẫn đến thiếu tính bền vững và liên tục trong công tác ĐT, BD; thiếu các hoạt động kiểm tra, đánh giá chất lượng ĐT, BD; các chính sách cho hoạt động BD còn ít và gần như không có.

3. Từ phân tích thực trạng công tác ĐT, BD ĐNGVTATH, vấn đề đặt ra là các cấp quản lí cần có những giải pháp cụ thể của từng địa phương trên cơ sở các giải pháp chung nhất để thực hiện có hiệu quả công tác ĐT, BD: cần có những chính sách kịp thời, phù hợp cho ĐNGV dạy ngoại ngữ, đặc biệt là GV dạy các vùng đặc biệt khó khăn. Hiện nay, Trường Đại học Ngoại ngữ chỉ mới thực hiện nhiệm vụ ĐT, BD “GV ngoại ngữ của trường phổ thông”, do đó cần phải xây dựng thêm chương trình ĐTGV ngoại ngữ cho cấp tiểu học (trước hết là ngành tiếng Anh, hệ cao đẳng và đại học sư phạm); mở các lớp BD ngắn hạn cấp chứng chỉ giảng dạy tiếng Anh cấp tiểu học cho sinh viên đã tốt nghiệp cao đẳng và đại học ngành Sư phạm tiếng Anh hoặc đại học ngành Cử nhân tiếng Anh nếu họ muốn trở thành GVTATH; mở các lớp BD để cấp chứng chỉ dạy tiếng Anh tiểu học cho GV hiện đang giảng dạy tiếng Anh tại các trường tiểu học nhưng chưa có nghiệp vụ hoặc năng lực tiếng Anh còn hạn chế; mở các lớp BD nghiệp vụ và năng lực tiếng Anh thường xuyên cho GV đang đứng lớp tại các trường tiểu học; phối hợp với chuyên gia nước ngoài về giảng dạy tiếng Anh tiểu học để mở các lớp tập huấn cho GV cốt cán và chuyên viên tiếng Anh của sở, phòng GD-ĐT để những học viên này về BD lại cho GV đứng lớp ở các trường; thực hiện có hiệu quả công tác BD tại chỗ và nâng cao ý thức tự BD của GV; xác định cụ thể một hướng tiếp cận quản lí công tác BD để đảm bảo được nội dung, chương trình, phương pháp cũng như việc quản lí chất lượng GV trước, trong và sau khi được BD; xây dựng môi trường phát triển GV; tạo sự đồng thuận bên trong nhà trường; sự liên kết giữa các đơn vị trường, thành lập các câu lạc bộ tiếng Anh để GV, HS tham gia sinh hoạt... □

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2003). *Quyết định số 50/2003/QĐ-BGDĐT ngày 30/10/2003 về việc Ban hành chương trình môn Tiếng Anh và Tin học ở bậc tiểu học.*
- [2] Bộ GD-ĐT (2007). *Quyết định số 14/2007/QĐ-BGDĐT ngày 04/05/2007 Ban hành quy định về Chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học.*
- [3] Bộ GD-ĐT (2012). *Hướng dẫn áp dụng chuẩn nghề nghiệp giáo viên mầm non vào đánh giá giáo viên.* NXB Giáo dục Việt Nam.
- [4] Bộ GD-ĐT (2014). *Chỉ thị số 3575/CT-BGDĐT 10/09/2014 về việc tăng cường triển khai thực hiện nhiệm vụ dạy và học ngoại ngữ trong hệ thống giáo dục quốc dân.*
- [5] Bộ GD-ĐT (2014). *Công văn số 792/BGDĐT-NGCBLGD ngày 25/02/2014 về việc hướng dẫn thực hiện yêu cầu cơ bản về năng lực giáo viên tiếng Anh phổ thông.*
- [6] Bộ GD-ĐT (2014). *Thông tư số 01/2014/TT-BGDĐT ngày 24/01/2014 ban hành Khung năng lực ngoại ngữ 6 bậc dùng cho Việt Nam.*

Đổi mới phương pháp dạy học...

(Tiếp theo trang 193)

Việc đổi mới PPDH học phần “Đường lối quân sự của Đảng” thực chất là vận dụng linh hoạt, phù hợp các PP để chuyển tải những nội dung cơ bản về đường lối quân sự của Đảng, quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh có liên quan đến vấn đề quốc phòng, an ninh... đến với người học một cách tốt nhất. Để PPDH hiệu quả, việc GV chủ động vận dụng các PP vào bài giảng, kết hợp giữa PP truyền thống và hiện đại với việc đổi mới cách học của trò có ý nghĩa quyết định đến chất lượng dạy và học học phần này. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2001). *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX.* NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Chính phủ (2007). *Nghị định số 116/2007/NĐ-CP ngày 10/07/2007 về Giáo dục quốc phòng - an ninh.*
- [3] Bộ GD-ĐT (2007). *Chỉ thị số 57/2007/CT-BGDĐT ngày 04/10/2007 Về tăng cường công tác giáo dục quốc phòng, an ninh trong ngành giáo dục.*
- [4] Bộ GD-ĐT (2000). *Chiến lược phát triển giáo dục 2001-2010.* NXB Giáo dục.
- [5] Võ Nguyên Giáp (2003). *Tư tưởng Hồ Chí Minh với việc phát huy sử dụng nhân tố con người.* NXB Bách khoa.
- [6] Đặng Vũ Hoạt - Hà Thị Đức (2003). *Lí luận dạy học ở đại học.* NXB Đại học Sư phạm.